



International Journal of Mardin Studies
(IJMS), 2024, 5(1), s. 7-24.



**Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans
Programlarının Etkililiğine İlişkin Öğrenci
Görüşlerinin İncelenmesi
(Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)**

Öğretmen Azize CEYLAN DALKILIÇ
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER

Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Etkililiğine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği)*

Azize CEYLAN DALKILIÇ¹
Ömer Murat ÖTER²

Özet

Araştırmada, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının olgubilim ve durum çalışması deseni ile gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubu, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı öğrencileri arasından amaçlı örnekleme yönteminin maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile belirlenen 22 katılımcıdan oluşmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen görüşler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada, katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını daha çok meslekte niteliksel artış sağlama, uzman öğretmenlik, kariyer yapma ve kendini geliştirme amacıyla tercih ettikleri; eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının eğitim yönetimi alanındaki çalışmalar, eğitim sistemleri, eğitim yönetimini tanıma, bilgi birikimi ve yasal haklar, alandaki sorunları tartışma, değişim, deneyim, farklı bakış açısı ve bireysel farklılıklar gibi konularda teorik ve uygulamalı katkılar sağladığı; programın öğrencilerin beklentilerini genel olarak iyi düzeyde karşıladığı; ancak programın uygulama aşamasının geliştirilmesi gerektiği, programın işlevselliğinin artırması için derslerin teori ve pratiğin birleşerek işlenmesi ve güncellenmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarındaki ders yoğunluğu azaltılması, ders içerikleri güncellenmesi, uygulamaya ağırlık verilmesi, üniversiteler ile MEB arasında işbirliğinin artırılması önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Eğitim Yönetimi, Öğrenci Görüşleri, Nitel Araştırma.

Examining Student Perspectives on the Effectiveness of Non-Thesis Master's Programs in Educational Management: A Case Study of Mardin Artuklu University

Abstract

The research aims to investigate student perspectives on the effectiveness of non-thesis master's programs in educational management. The study group of the research, which was carried out with the phenomenology and case study design of the qualitative research approach, consisted of 22 participants determined by the maximum diversity sampling technique of the purposeful sampling method among the students of the non-thesis master's program in educational management. The insights obtained through semi-structured interview forms were analysed using content analysis. The findings of the research indicate that participants predominantly chose the non-thesis master's program in educational management to enhance qualitative aspects of their profession, pursue expertise in teaching, advance their careers, and foster personal development. The program was found to contribute theoretically and practically to various aspects of educational management, including studies in the field, understanding educational systems, knowledge acquisition, legal rights, discussion of field-

* Bu çalışma için Batman Üniversitesi Etik Kurulu'nda 19.09.2023 tarih ve 128560 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. This study has been approved by the Ethics Committee of Batman University on September 19, 2023, with protocol number 128560.

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, azizeceylan83gmail.com, ORCID ID:0009-0005-8109-1163.

² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, omermuratoter@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3721-3259.

related issues, change, experience, diverse perspectives, and individual differences. Overall, the program was perceived to meet students' expectations at a satisfactory level. However, it has been concluded that the implementation phase of the program needs improvement; to enhance the functionality of the program, it is essential to integrate and update courses by combining theory and practice. In line with the results obtained, suggestions were made to reduce the course density in non-thesis master's programs in educational management, to update course contents, to focus on practice, and to increase cooperation between universities and the Ministry of Education.

Keywords: Graduate Education, Educational Administration, Student Opinions, Qualitative Research.

1. Giriş

Geçmişten günümüze değişen ve gelişen dünyanın artan rekabet ortamında, toplumların bilgiyi üretme ihtiyacı ve buna bağlı olarak eğitimin önemi artmaktadır. İnsanın doğasında bulunan öğrenme merakının da etkisiyle anne karnında başlayan öğrenme, yaşam boyu devam etmektedir. Öğretme ve öğrenmenin eğitim örgütlerinde planlı ve programlı olarak yürütülen şekli olarak ifade edilen öğretim faaliyetlerinin sonucunda bireyin bilgi, duygu ve davranışlarında istenilen yönde değişimler oluşturulması hedeflenmektedir (Sönmez, 1994, s.43). Değişen yaşam koşullarının yanında bireylerin ihtiyaç ve beklentilerindeki değişimlere bağlı olarak eğitim sistemlerinde değişim ve dönüşümler yaşanması kaçınılmazdır. Eğitim sistemlerinin insan kaynakları, bina, teknoloji gibi öğelerindeki değişimin yanında eğitim talebinde yaşanan değişimlere bağlı olarak özellikle yükseköğretim düzeyinde program çeşitliliğinde artışlar yaşanmaktadır.

Eğitim görme talebinde yaşanan artışla birlikte üniversite sayılarında ve program türlerindeki artış, lisans düzeyinde verilen eğitimin kalitesini tartışmaya açmıştır. Yaşanan bu durum dolayısıyla bireylerin lisansüstü eğitim tercihleri artmıştır (Kilmen, 2007, s.179). Lisansüstü eğitime olan talep, üniversitelerin lisansüstü eğitim programlarının sayılarında da artışa neden olmuştur (Bozan, 2012, s.178). Kendisi dışında yaşanan gelişmeleri yakalayabilmesi adına kendini geliştirebilmek için bireyin atabileceği önemli adım, lisans eğitiminin ardından, lisans eğitimini geliştirecek ve uzmanlık oluşturabilecek bir lisansüstü eğitim almasıdır (Yağız ve Bozkurt, 2022, s.262). Bu yönüyle lisansüstü eğitim, lisans eğitimi tamamlayan ve bu eğitimi geliştirmek isteyen bireylerin kaçınılmaz tercihi haline gelmiştir. Lisans eğitiminin ardından bireyler, belli bir alanda kendini geliştirmek, araştırma yapmak, bilgi düzeyini artırmak amacıyla lisansüstü eğitim sürecine katılmaktadırlar. Lisansüstü eğitim bireye araştırma yapma, bilgiyi geliştirme ve üretme, karmaşık problemleri çözme ve problem durumlarına çözüm önerileri sunmak gibi beceriler kazanma fırsatları sunmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010, s.95).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzman öğretmen ve başöğretmen kariyer basamakları için alanında veya eğitim bilimlerinde lisansüstü yapmış olmayı kariyer basamakları için yapılacak sınavdan muaf olma şartı (oygm.meb.gov.tr) olarak kabul etmesinin de etkisi ile özellikle eğitim bilimleri alanında tezsiz ve tezli yüksek lisans ve doktora eğitimlerine olan talebi artırmıştır. Akademik lisansüstü eğitim sınavına girme ve yabancı dil puanına sahip olma zorunluluğu bulunmayan tezsiz yüksek programları daha çok tercih edilmeye başlanmıştır. Tez hazırlama zorunluluğu bulunmamakla birlikte, en az on ders ile dönem projesi dersinden oluşan tezsiz yüksek lisans programları, mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Tezsiz yüksek programlarının çeşitlerinde ve öğrenci sayılarında yaşanan artışlar, bu programların içeriğini ve alınan eğitimi sorgulatır hale gelmiştir. Çünkü alınan lisansüstü eğitim sonunda bireyde oluşturulan değişim, eğitimin niteliğini belirleyebilmektedir. Bu eğitimin niteliği ise eğitim alınan üniversitenin verdiği eğitimin niteliğini, üniversitede alınan eğitimin niteliği ise zamanla birlikte topluma etki ederek özellikle işgücü niteliğini geliştirebilir (Alhas, 2006, s.34). Bu çerçevede, daha çok öğretmen ve eğitim yöneticileri tarafından tercih edilen eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin bu programlarda eğitim görmüş eğitimcilerin görüşlerinin araştırılması; programları tercih etme nedenleri, programın amaçları, programdan beklentileri, programın kendilerine katkıları ve programın geliştirilmesine yönelik önerilerin belirlenmesi ile hem literatüre ve üniversiteler ve MEB'deki uygulayıcılara katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır. Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin; (1) Programa ilişkin bakış açıları ve programı seçme nedenleri, programın amacı hakkındaki görüşleri nelerdir? (2) Programın öğrencilere katkılarının neler olabileceği, program hakkındaki beklenti düzeylerinin neler olduğu ve programa yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımının olgubilim ve durum çalışması desenleri ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmaların temel amacı, bir probleme özgü bakış açısını ortaya çıkarmak ve deneyimleri anlamlandırmaktır (Tekindal ve Arsu, 2020, s.153). Fenomenoloji (olgubilim), bireylerin deneyimlerine odaklanan bir yaklaşım olup Edmund Husserl'ün felsefi temellerine dayanmaktadır (Öktem, 2005, s.28). Bu metodoloji, yaşantılarda bilimsel olarak araştırma ve değerlendirme yapmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Durum çalışması ise elde edilen verilerin sistematik olarak işlendiği bir ortam içinde gerçekte nelerin olduğunu gösteren bir yöntemdir (Subaşı ve Okumuş, 2017, s.420). Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırmada, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının tercih edilme nedenleri, programın amacı, etkililiği, programdan beklentileri ve programa yönelik önerileri programda eğitim alan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi hedeflenmiştir.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu nitel araştırma, Mardin Artuklu Üniversitesi Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencilerinin görüşlerine odaklanmaktadır ve amaçlı örnekleme yönteminin maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Tavşancıl ve Arslan (2001) tarafından tanımlanan amaçlı örnekleme, seçilen çalışma grubunun tüm bakış açılarını temsil etmesini hedefler. Maksimum çeşitlilik örnekleme, araştırmanın problemine ilişkin farklılıkları incelemek amacıyla kullanılan bir örnekleme türüdür (Gürbüz, 2018). Çalışma grubu, Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı'na devam eden veya bitiren 22 eğitimciden (okul müdürü, okul müdür yardımcısı ve öğretmen) oluşmaktadır. Katılımcıların gizliliği gözetilerek K-1, K-2, K-3, K-4 gibi kodlar kullanılarak bilgi toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin bilgiler Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

Katılımcı	Görevi	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Branş	Görevdeki Okul Kademesi	Mezuniyet Durumu
K-1	Öğretmen	Kadın	9 Yıl	İngilizce	Ortaokul	2. Dönemde
K-2	Okul Müdürü	Kadın	18 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	Mezun
K-3	Müdür Yar.	Kadın	10 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	Mezun
K-4	Okul Müdürü	Erkek	23 Yıl	Motorlu Araçlar Teknoloji	Lise	2. Dönemde
K-5	Öğretmen	Erkek	10 Yıl	Fen Bilimleri	Ortaokul	2. Dönemde
K-6	Öğretmen	Kadın	5 Yıl	Sınıf	İlkokul	2. Dönemde
K-7	Müdür Yar.	Kadın	7 Yıl	Türkçe	Ortaokul	2. Dönemde
K-8	Öğretmen	Kadın	3 Yıl	İlköğretim Matematik	Ortaokul	2. Dönemde
K-9	Müdür Yar.	Erkek	11 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	Mezun
K-10	Öğretmen	Erkek	10 Yıl	Psikolojik Danışman	Anaokulu	2. Dönemde
K-11	Okul Müdürü	Erkek	16 Yıl	Sınıf	İlkokul/Ortaokul	2. Dönemde
K-12	Okul Müdürü	Erkek	22 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	2. Dönemde
K-13	Öğretmen	Kadın	10 Yıl	İngilizce	Ortaokul	2. Dönemde
K-14	Öğretmen	Kadın	4 Yıl	Sınıf	İlkokul	2. Dönemde
K-15	Öğretmen	Kadın	17 Yıl	Sınıf	İlkokul	2. Dönemde
K-16	Müdür Yar.	Erkek	8 Yıl	Sınıf	İlkokul	2. Dönemde
K-17	Öğretmen	Erkek	7 Yıl	Beden Eğitimi	Ortaokul	2. Dönemde
K-18	Müdür Yar.	Erkek	9 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	Mezun
K-19	Okul Müdürü	Kadın	24 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	Mezun
K-20	Öğretmen	Kadın	8 Yıl	Okulöncesi	Anaokulu	2. Dönemde
K-21	Öğretmen	Erkek	7 Yıl	Sınıf	İlkokul	2. Dönemde
K-22	Öğretmen	Erkek	10 Yıl	Sosyal Bilgiler	Ortaokul	2. Dönemde

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan eğitimcilerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların 11'i kadın, 11'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılarak görüş bildiren öğretmenlerden 17'si Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı'nın 2. Döneminde, 5'inin ise mezun durumunda olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama sürecinde; öncelikle literatür taraması ve araştırmanın genel ve alt amaçlarına uygun görüşme soruları belirlenmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Pilot uygulama niteliğinde dört öğretmenle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen dönütler dikkate alınarak son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, gerekli etik ve uygulama izinlerini alındıktan sonra Mardin Artuklu Üniversitesi'ndeki Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programını tamamlamış veya halen devam eden 22 eğitimciye uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, nitel araştırmanın içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde amaç benzer bilgileri tema, alt tema ve kategorilere ayırıp sonrasında bilgileri tablolaştırılarak bir bütün halinde okuyucuların anlayacağı şekilde düzenlemek ve açıklamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.41). Araştırmada elde edilen veriler öncelikle kodlanmış ve daha sonra ilişkili kodlar bir araya getirilerek, kategoriler ve alt kategoriler

oluşturulmuştur. Katılımcılara ait verilen doğrudan alıntılarda öğretmenlerin isimleri yerine kodlar kullanılarak gizlilik sağlanmıştır. Araştırmaya katılım gösteren her bir öğretmene K1, K2, K3, ... biçiminde kodlar verilmiş olup veri analiz süreci tamamlanmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda cevabı aranan sorular dikkate alınarak oluşturulan alt amaçlar altında verilmiş ve literatür ışığında tartışılmıştır.

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacı olan katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını seçme nedenlerine ilişkin görüşleri, kendilerine yöneltilen “*Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını seçme nedeniniz nedir?*” sorusuyla elde edilmiştir. Yapılan içerik analizleri sonrasında verilen yanıtlar “kişisel gelişim”, “mesleki gelişim” ve “bilimsel bakış açısı” olmak üzere 3 ana kategoride ve 7 alt kategoride açıklanmıştır. Katılımcı görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Programı tercih etme nedenlerine ilişkin katılımcı görüşleri

Kategoriler	Alt kategoriler	Katılımcılar
Kişisel gelişim	1. Monotonluktan kurtulma	K-1
	2. Sosyalleşme	K-2, K-21
	3. Kendini geliştirme	K-10, K-12, K-22
Mesleki gelişim	1. Meslekte niteliksel artış	K-1, K-3, K-4, K-5, K-6, K-8, K-9, K-10, K-11, K-12, K-13, K-15, K-17, K-19, K-20, K-22
	2. Yöneticilikte ve yer değiştirmede ek puan	K-2, K-16
	3. Uzman öğretmenlik	K-1, K-7, K-11, K-16, K-20
	4. Kademe ilerleme	K-16
Bilimsel bakış açısı	1. Eğitim yönetimini tanıma	K-4, K-8
	2. Tezli yüksek lisansa geçiş yapma	K-9, K-14, K-16, K-18

Tablo 2 incelendiğinde, bazı katılımcıların programı seçmede birden fazla neden ifade ettikleri ve görüşlerin en çok “mesleki gelişim” kategorisinde (24) ve “meslekte niteliksel artış” alt kategorisinde (16) toplandığı görülmektedir.

Kişisel gelişim kategorisi

Katılımcı görüşleri, "kişisel gelişim" kategorisinde 3 alt kategoride incelenmiştir. Görüşleri "monotonluk kurtulma" alt kategorisinde değerlendirilen bir katılımcı, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını seçmesinin temel sebebini, “*öğretmenlik mesleğinde yılların getirdiği monotonluktan kurtulmak*” şeklinde ifade etmiştir. İki katılımcı ise "sosyalleşme" amacıyla bu programa yöneldiklerini, “*iş hayatına başladıktan sonra eğitime devam etme şansı bulamadıklarını, bilgilerini canlandırma, farklı insanlarla tanışma ve deneyimlerden faydalanma arzusuyla bu tercihi yaptıklarını*” dile getirmişlerdir. Ayrıca, “*yeniden üniversite ortamını görmek ve iletişimi artırarak kişisel ufku genişletme*” hedeflerinin de lisansüstü eğitim görme motivasyonlarını desteklediği görülmüştür. Görüşleri "kendini geliştirme" alt kategorisinde yer alan katılımcılar üç katılımcı ise “*eğitim sonrası mesleki körelme hissini giderme ve kendilerini geliştirme*” amacıyla tezsiz yüksek lisans programını tercih etmişlerdir. Bu kişiler, “*yöneticilik deneyimi kazanmış olmalarına rağmen, daha nitelikli kişisel gelişim için*” bu programı seçtiklerini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını tercih etmelerinde;

monotonluktan kurtulma, sosyalleşme ve kendini geliştirme alt kategorileri ile ifade edilebilecek kişisel gelişim fırsatı sağlayacağı düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir.

Mesleki gelişim kategorisi

Katılımcı görüşleri, "mesleki gelişim" kategorisinde dört alt kategoride incelenmiştir. "Meslekte niteliksel artış" alt kategorisindeki 16 katılımcı, "akademik ve mesleki anlamda gelişme", "işlerini daha iyi yapabilmek için bilgi birikimi kazanma", "eğitim yönetimi hakkında bilgi sahibi olma", "kariyerlerinde ilerleme" ve "yöneticilikte kendilerini geliştirme" şeklinde ifade edilen amaçlara yönelik olarak tezsiz yüksek lisans programını tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. İki katılımcı, "yöneticilikte ve yer değiştirmede ek puan" elde etmek amacıyla programı okuduklarını; 5 katılımcı ise "uzman öğretmenlik sınavına girmemek için" programı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcı "ayrıca kademe ilerlemesi elde etmek" amacıyla tezsiz yüksek lisans programını tercih etmiştir.

Bilimsel bakış açısı kategorisi

Bu kategorideki 6 katılımcının görüşleri, "tezli yüksek lisansa geçiş yapma" ve "eğitim yönetimini tanıma" şeklinde isimlendirilen iki alt kategori altında ele alınmıştır. "Eğitim yönetimini tanıma" kategorisindeki katılımcılar, "eğitim yönetimi konusunda bilgi sahibi olma" ve "ileride yönetici olma" hedefleriyle tezsiz yüksek lisans programını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan 4 katılımcı "tezli yüksek lisansa geçiş yapma" alt kategorisinde yer alacak şekilde, "uzmanlık alanlarında tezli yüksek lisans yapma isteğine yönelik programı bir basamak olarak kullanma", "ALES puanı almakta zorlananlar için alternatif bir seçenek oluşturma", "alt yapı oluşturma" ve "ilerleyen dönemlerde tezli yüksek lisans yapma" hedefi doğrultusunda bu programı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu çerçevede, katılımcıların eğitim yönetimi alanındaki bilimsel bakış açısını geliştirmek ve tezli yüksek lisans yapma planlarını hayata geçirmek adına tezsiz yüksek lisans programını tercih etmeleri dikkat çekmektedir.

Programın tercih edilme nedenine ilişkin verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde, dile getirilen toplamda 36 nedenin 24'ünün "mesleki gelişim" ve 6'sının "kişisel gelişim" ve "bilimsel bakış açısı" kategorilerinde yer aldığı; en çok üç tercih nedeninin sırasıyla 16 katılımcı "meslekte niteliksel artış", 5 katılımcı "uzman öğretmenlik" ve 4 katılımcı "tezli yüksek lisansa geçiş yapma" alt kategorilerinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, katılımcıların daha çok mesleki gelişim sağlama, mesleki niteliğini artırma, uzman öğretmen olma, tezli yüksek lisansa devam edebilme fırsatlarını sağlayacağı düşüncesiyle eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını tercih ettikleri söylenebilir.

Yağız ve Bozkurt (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların tezsiz yüksek lisans yapma nedenleri sırasıyla *yönetici olma*, *kariyer geliştirme*, *sınav şartının olmaması* şeklinde ifade edilmiştir. Kahraman ve Tok (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da lisansüstü eğitim alan öğrencilerin büyük çoğunluğu *kendini geliştirmek* ve *kariyer yapmak* amacıyla eğitime başladıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile anılan araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı olan katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının amacı hakkındaki görüşleri, kendilerine yöneltilen "Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının amaçları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuyla elde edilmiştir. Soruya katılımcıların verdiği cevaplara ilişkin içerik analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Programın amaçlarına ilişkin katılımcı görüşleri

Kategoriler	Alt kategoriler	Katılımcılar
Bilimsel çalışma yapma	1. Yüksek lisans düzeyinde eğitim ve araştırmalar	K-1, K-7, K-13, K-15, K-21,
	2. Bilim olarak eğitim yönetimi	K-2, K-8, K-7
	3. Eğitim yönetimi ders içerikleri	K-2, K-8, K-9, K-20, K-22
	4. Eğitim yönetimindeki sorunlara çözüm getirme	K-13, K-22
Eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme	1. Okullarda nitelikli liderlik	K-1, K-3, K-4, K-5, K-6, K-10, K-11, K-12, K-14, K-15, K-17, K-19, K-20, K-22
	2. Değişen eğitim sistemi	K-4, K-5, K-17
	3. Alanda deneyim	K-6, K-9, K-11, K-20
Belli bir amaç belirleyememe	1. Programın amacı hakkında belirsizlik	K-16, K18

Tablo 3 incelendiğinde, bazı katılımcıların programın amaçlarına yönelik birden fazla görüş ifade ettikleri, görüşlerin en çok sırasıyla “eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme” ve (21), “bilimsel çalışma yapma” (15) kategorilerin yer aldığı, iki katılımcının ise programın amacına yönelik net görüşler ortaya koymadıkları görülmektedir. Alt kategoriler açısından ise 14 katılımcı “okullarda nitelikli liderlik” ve 5’er katılımcı “yüksek lisans düzeyinde eğitim ve araştırmalar” ve “eğitim yönetimi ders içerikleri” alt kategorilerinde yer alacak şekilde görüşler dile getirmişlerdir.

Bilimsel çalışma yapma kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının amaçları hakkında programın “bilimsel çalışma yapma” amacı taşıdığını belirten 15 katılımcının görüşleri 4 alt kategori ile açıklanmışlardır. Beş katılımcının programın amacına yönelik düşünceleri, "yüksek lisans düzeyinde eğitim ve araştırmalar" alt kategorisinde yer almıştır. Programın temel amacının “yüksek lisans düzeyinde eğitim vermek” ve “eğitim alanında araştırmalar yapmak” olduğunu belirten katılımcılar, bu programı “kendilerine akademik olarak yeterlilik kazandırma” hedefiyle tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar, “başlangıçta programa para verip sadece bir formalite olarak başladıklarını” belirtmiş ancak “süreç içinde aktif düşünme, çalışma ve araştırma becerilerini geliştirdiklerini fark ederek programın değerini anladıklarını” belirtmişlerdir. Ayrıca, “Türk eğitim sistemine farklı bir bakış açısı getirme ve sistemdeki sorunlara çözüm üretecek çalışmalara katkı sağlama” amacı da öne çıkan motivasyonlardan kaynaklarından bir olmuştur. Katılımcıların eğitim ve araştırmalara yönelik bu olumlu bakış açıları, programın akademik gelişime katkı sağlama potansiyelini vurgulamaktadır.

Görüşleri “bilim olarak eğitim yönetimi” alt kategorisinde yer alan 3 katılımcı programın amacını, “genel olarak eğitim yönetimi alanına bilimsel bir bakış açısı kazandırmak” ve “bu alandaki konuları bilimsel bir çerçevede ele almak” olarak dile getirmişlerdir. Bir katılımcı, programın amacını “bilim olarak eğitim yönetimine dâhil her şey” olarak tanımlamıştır. Diğer bir katılımcı ise “eğitim yönetimini bilimsel açıdan ele alarak eğitim vermeyi” amaçladığını ifade etmiştir. Aynı şekilde, bir diğer katılımcı da programın hedefinin “eğitim sistemleri ve politikaları hakkında bilimsel çerçevede yüksek lisans

düzeyinde çalışmalar yapmak” olduğunu belirtmiştir. Bu görüşler, programın temel hedefinin eğitim yönetimi alanındaki konuları bilimsel bir temelde inceleyerek öğrencilere yüksek lisans düzeyinde bilgi kazandırma olarak değerlendirilebilir.

Görüşleri “eğitim yönetimi ders içerikleri” alt kategorisinde yer alan 5 katılımcı programın amacını, “programın amacını, ders içerikleri aracılığıyla eğitim planına katkı sağlamak ve farklı ülkelerdeki eğitim yönetimini karşılaştırmalı bir perspektifle ele almak”, “eğitim yönetimi alanında teorik ve pratik bilgilerle eğitim yöneticiliği konusundaki bilgi ve becerileri geliştirmek”, “eğitim yöneticiliğine dair temel kavramları öğretmek ve etkileşimli ortamlarda paylaşımlar aracılığıyla katkı sağlamak” ve “programın eğitim yönetimi alanındaki sorunlara çözüm getirmek” şeklinde ifade etmişlerdir.

Görüşlerini “eğitim yönetimindeki sorunlara çözüm getirme” alt kategorisinde yer alan 2 katılımcı programın amacını, “eğitim sistemindeki sorunları tespit etmek ve eğitim yönetimi alanındaki sorunlara yönetim stratejileri öğretmek” şeklinde ifade etmişlerdir.

Eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme kategorisi

Katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının amaçları hakkındaki görüşlerinden 21’inin “eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme” kategorisinin altındaki 3 alt kategoride yer aldığı görülmüştür.

Görüşleri, "okullarda nitelikli liderlik" alt kategorisinde yer alan 14 katılımcı programın amacını, “eğitim yönetimi alanına bilgi birikimi katkısı sağlayarak nitelikli eğitim liderleri yetiştirmek”, “okul idaresinin güçlenmesi ve yönetim kalitesinin arttırmak, böylece iyi yönetilen bir okulda kaliteli eğitim-öğretim sağlamak”, “eğitim yöneticilerine farklı bakış açıları kazandırmak”, “liderlik becerilerini geliştirmek”, “öğretmen motivasyonunu arttırmak” ve “eğitimcilere evrensel beceriler kazandırmak” olarak ifade etmişlerdir.

Görüşleri "değişen eğitim sistemi" alt kategorisinde yer alan 3 katılımcı programın amacını, “eğitim sistemlerindeki değişimlere uyum sağlayacak eğitim liderlerini yetiştirmek” şeklinde ifade etmişlerdir.

Görüşleri "alandaki deneyim" alt kategorisinde yer alan 4 katılımcı ise programın amacını, “yöneticilikle ilgili deneyimler sunmak” ve “eğitim liderlerine pratik bilgilerle yeterlilik kazandırmak” olarak ifade etmişlerdir.

Programın amacı hakkında belli bir çerçeveye belirleyemeyenler kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının amaçları hakkında belli bir çerçeve belirlemeyen 2 katılımcının görüşleri “programın amacı hakkında belirsizlik” alt kategorisi altında değerlendirilmiştir. Bu katılımcıların görüşlerinde, programa yönelik daha çok eleştirel bir yaklaşımı yansıttıkları görülmüştür. Bir katılımcı, “tezsiz yüksek lisans eğitiminin çokça bir amacı olmadığı, bu tür eğitimin üniversiteye öğretim görevlisi olarak girmek veya alanda görev almak adına herhangi bir katkı sunmadığı” şeklinde görüş bildirirken, diğer katılımcı “tezsiz yüksek lisans eğitiminin amacına hizmet etmediğini, genellikle diploma almak için tercih edildiğini” belirtmiştir.

Programın amacına yönelik verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde, dile getirilen toplamda 36 amacın 21’inin “eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme” ve 15’inin “Bilimsel çalışma yapma” kategorisinde yer aldığı; en çok ifade edilen amacın sırasıyla 16 katılımcı ile “okullarda nitelikli liderlik”, 5’er katılımcı ile “yüksek lisans düzeyinde eğitim ve araştırmalar” ve “eğitim yönetimi ders içerikleri” alt kategorilerinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının daha çok eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme, eğitim yönetimi alanıyla ilgili bilimsel çalışmalar yaparak sorunlara çözümler getirme, eğitim sistemlerindeki

değişimleri takip edecek nitelikli liderlik becerilerine sahip okul yöneticileri yetiştirmeyi amaçladığını dile getirdikleri söylenebilir. Eğitim yönetimi bilim alanı, olarak lisansüstü eğitiminin etkisiyle da sürekli gelişmiş, eğitim ve yönetimdeki değişen değerlere uygun olarak hızlı bir gelişme süreci içine girmektedir (Günay, 2004).

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan programın teorik ve pratikteki katkıları hakkındaki görüşleri, kendilerine yöneltilen “Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının eğitim yöneticilerine teorik ve uygulama boyutunda ne tür katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuyla elde edilmiştir. Yapılan içerik analizleri sonrasında verilen yanıtlar “teorik katkı” ve “uygulama katkısı” şeklinde 2 ana kategoride ve 10 alt kategoride açıklanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Programın katkılarına ilişkin katılımcı görüşleri

Kategoriler	Alt kategoriler	Katılımcılar
Teorik katkı	1. Eğitim yönetimi alanını tanıma	K-1, K-3, K-5, K-6, K-7, K-8, K-10, K-11, K-12, K-14, K-15, K-16, K-18, K-20, K-22
	2. Eğitim sistemlerini tanıma	K-2, K-13, K-19, K-20
	3. Bilgi birikimini artırma	K-4, K-9, K-17
	4. Yasal haklarını öğrenme	K-22
Uygulamaya katkı	1. Uygulamaya katkı düzeyinin yetersizliği	K-3, K-6, K-7, K-12, K-15, K-16, K-18, K-21
	2. Deneyim edinme	K-5, K-9, K-11, K-17, K-22
	3. Farklı bakış açısı	K-4, K-10, K-13, K-19
	4. Alandaki sorunları tartışma	K-1, K-14, K-20
	5. Değişim	K-2, K-22

Tablo 4 incelendiğinde, bazı katılımcıların programın katkılarına ilişkin birden fazla görüş ifade ettikleri ve görüşlerin “teorik katkı” (24) ve “uygulamaya katkı” (22) kategorilerinde birbirine yakın sayıda olduğu; “eğitim yönetimi alanını tanıma” (15) ve “uygulamadaki yetersizliklerin farkına varma” (8) alt kategorisinde görüşlerin toplandığı görülmektedir.

Teorik katkı kategorisi

Katılımcıların, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının teorik katkılarına ilişkin görüşleri 5 alt kategoride açıklanmıştır. Bunlar;

Programın teorik katkılarına ilişkin görüşleri “eğitim yönetimi alanını tanıma” alt kategorisinde değerlendirilen 15 katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “Program teorik anlamda eğitim yönetimi alanında kapsamlı bilgiler sunmakta”, “program eğitim yöneticilerine yöneticilik, liderlik, örgütsel davranış ve insan kaynakları yönetimi teorileri konularında katkı sağlamakta, teorik açıdan gelişmelerine olanak tanımakta”, “program eğitim yöneticilerinin liderlik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmakta”, “bütçe yönetimi, iletişim ve organizasyon becerilerini öğretmekte”, “eğitim yönetimi alanındaki konuları, araştırma metodolojilerini ve uygulama stratejilerini kapsayarak öğrencilere eğitim sistemlerinin yapısal ve işlevsel özelliklerini anlama fırsatı vermekte”, “program eğitim yöneticilerinin bilimsel bilgi ve becerilerini artırmakta”, “güncel bilgilerle donanmalarına katkı sağlamakta”, “eğitim yönetimi alanındaki yenilikleri takip ederek rekabet edebilir hale gelmelerine yardımcı olmakta”, “yöneticileri teorik ve pratik açıdan geniş bir perspektif sunarak bilgi birikimlerini artırmakta ve bu alandaki profesyonelliklerini geliştirmelerine yardımcı olmakta”, “teorik boyutta eğitim yönetimi alanında kapsamlı araştırmalar yapma becerilerine katkı sağlamakta”, “eğitim yöneticilerinin araştırma yeteneklerini geliştirmekte”,

“makale yazma, inceleme yapma becerilerinin gelişimine katkı sağlamakta” ve “eğitim yönetimi alanındaki kişisel gelişime katkı sağlamaktadır.”

"Eğitim sistemlerini tanıma" alt kategorisinde ise 4 katılımcı görüşlerini programın; “eğitim yönetimi alanındaki teorik bilgilerle dünya genelindeki eğitim sistemlerini inceleme ve karşılaştırma imkânı sağlamakta”, “eğitim sistemlerindeki aksaklıkları belirleme ve çözüm önerileri sunma yeteneğini artırmakta”, “özellikle farklı ülkelerin eğitim yönetim şekillerini incelenmesiyle ufuk zenginliği katkısı sağlamakta”, “dünyadaki eğitim sistemlerini tanıma ve ülkemizdeki sistemle karşılaştırma imkânı sağlamakta” şeklinde olumlu katkılar sağladığını ifade etmişlerdir.

Görüşleri “bilgi birikimini artırma” alt kategorisinde değerlendirilen 3 katılımcı programın teorik katkılarına ilişkin görüşlerini; “eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı yönetim bilimi ve iletişim ile ilgili bilgi birikimini artırmaktadır” şeklinde ifade etmişlerdir.

Görüşleri “yasal haklarını öğrenme” alt kategorisinde değerlendirilen bir katılımcı programın katkılarına ilişkin görüşünü, “eğitim yönetimi alanındaki yasal düzenlemeler teorik olarak öğrencilere öğretilerek yasal haklar öğrenilmekte, eğitim yönetimi alanında karşılaşılabilecekleri yasal sorunlar ve bu sorunlara karşı alınabilecek çözüm önerileri öğrenilmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

Uygulamaya katkı kategorisi

Katılımcıların eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının “uygulamaya katkı” kategorisindeki görüşleri 5 alt kategoride açıklanmıştır.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının, uygulama açısından beklentinin altında katkı sağladığını dile getirerek programa yönelik eleştiri yapan 8 katılımcının görüşleri “uygulamaya katkı düzeyinin yetersizliği” alt kategorisinde değerlendirilmiştir. Katılımcılar görüşlerini; “programın teorik bilgisini uygulamada kullanma noktasında bir eksiklik oluyor”, “öğrenilen teorik bilgiler uygulama aşamasında yeterince etkili olmuyor”, “teorikte öğrenilenler okul kültürü, kişilik özellikleri ve diğer faktörlerle birleşmemekte ve bu nedenle uygulama alanında etkisiz kalmaktadır” şeklinde ifade etmişlerdir.

Görüşleri “deneyim edinme” alt kategorisinde değerlendirilen 5 katılımcı, programın uygulamaya katkılarına yönelik görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programları, öğrencilere eğitim yönetimi konularında pratik beceriler kazandırmaktadır”, “program, öğrencilere okul yönetimi, eğitim politikası, bütçe yönetimi, personel yönetimi, öğrenci davranışlarına müdahale, program değerlendirme ve kalite güvence gibi konularda uygulama becerilerini geliştirmelerine yönelik deneyim sağlamaktadır. Bu sayede eğitim yöneticiliği alanında edinilen bilgilerin saha içinde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğrencilere pratik deneyim kazandırılmaktadır”, “program, öğrencilere sağladığı uygulama boyutuyla, ders içinde gerçek yaşantılardan ve okul örneklerinden yola çıkarak, eğitim yöneticilerinin günlük işlerinde kullanabilecekleri deneyimleri sunmaktadır” “program sosyal ortamı geliştirerek öğretmenler arasında bilgi alışverişine katkıda bulunmakta” “program mesleki deneyim edinmeye yardımcı olmaktadır”.

Görüşleri “alandaki sorunları tartışma” alt kategorisinde değerlendirilen 3 katılımcı, programın uygulamaya katkıya ilişkin görüşlerini; “eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı öğretmenler ve yöneticilerle sınıf ortamında birebir iletişim fırsatları sağlamakta”, “alandaki sorunların daha sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlamakta”, “eğitim içinde var olan sorunlar öğretmenler arasında tartışılarak çözüm önerilerine katkı sağlamakta” şeklinde ifade etmişlerdir.

İki katılımcının “değişim” alt kategorisinde değerlendirilen görüşleri; “*program öğrencilere eğitim yönetimi alanında meslektaşları ile tanışma ve bilgileri tartışılarak uygulamada değişime katkı sağlama noktasında önemli bir rol üstlenmekte*”, “*program eğitimde öğrenilen bilgileri pratikte nasıl uygulayabileceklerini düşünerek değişimi sorgulama ve bu sürece katkıda bulunmaya olanak sağlamaktadır*” şeklindedir.

Programın uygulamaya katkılarına ilişkin görüşleri “farklı bakış açısı” alt kategorisinde yer alan 4 katılımcı görüşlerini; “*program farklı bakış açıları kazandırmakta*”, “*program karşılaşılan olumsuzluklara farklı bir perspektiften yaklaşmayı öğretmekte*”, “*mutlu personel ile yüksek performans arasındaki ilişkiyi anlama konusunda bakış açılarını değiştirmektedir*”, “*bireysel farklılıkların uygulama sürecinde önemli bir rol oynadığı ve bireysel farklılıkları ve bakış açılarını göz önüne alma gerektiği konusunda farkındalığı arttırmaktadır*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Bağlıbel ve Aslan (2014) tarafından eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin mezun görüşlerinin incelendiği bir çalışmada, katılımcılar tarafından programın, teorik bilgileri pratiğe çevirme, mesleğe ilişkin güncel konuları takip, mesleki hataları fark etme, kariyer planlama, farkındalık, öz güven duygusunda artış, empatik düşünce, zamanı değerlendirme, eleştirel düşünme ve sorgulama, analitik düşünme, kişilerarası iletişim ve iş birliğiyle çalışma gibi alanlarda katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Turgut (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, uzman eğitimci kadrosunun bulunması nedeniyle programın kişisel gelişim fırsatı sağladığına, ayrıca ekonomik anlamda kazanım elde edilmesi açısından faydalı bulunduğu dair sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmalarda ulaşılan sonuçların bu çalışmanın bulgularına benzerlik gösterdiği, başka bir ifade ile birbirlerini destekler sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. Eğitim yönetimine ilişkin tezsiz yüksek lisans çalışmaları içinde bulunan okul idarecileri ve idareci adaylarına katkıları teorik ve pratiğe yönelik bilgi ve becerilerin uygulamaya yansıtılabilmesi için, okul idarecilerinin okulun gayesi doğrultusunda yönetim alanında tüm yeteneklerini ve yönetim sürecini iyi kullanmaları gerekir (Günay, 2004).

3.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının katılımcıların beklentilerini karşılama düzeyine ilişkin görüşleri, kendilerine yöneltilen “*Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı, beklentilerinizi ne düzeyde karşıladı? Lütfen açıklayınız.*” sorusuyla elde edilmiştir. Yapılan içerik analizleri sonrasında verilen cevaplar, “fazlasıyla karşıladı”, “karşıladı”, “orta düzeyde karşıladı” ve “beklentinin altında kaldı” olmak üzere 4 kategoride ve 8 alt kategoride açıklanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Programdan beklentilere ilişkin katılımcı görüşleri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Katılımcılar
Fazlasıyla karşıladı	1. Mesleki gelişim	K-5, K-8, K-10, K-19
	2. Bilimsel yönden gelişim	K-7, K-17, K-20
Karşıladı	1. Beklentiye yakın	K-9, K18
	2. Uygulama artırılabilir	K-2, K-22
	3. Eğitime farklı bakış açısı	K-13
Orta düzey karşıladı	1. Programın yoğunluğu	K-1, K-3, K-4, K-12
	2. Uzaktan eğitim beklentimi düşürdü	K-11, K-14, K-15, K-21
Beklentinin altında kaldı	1. Programın içeriği	K-6, K-16

Tablo 5 incelendiğinde, programın beklentilerini karşılama düzeyine ilişkin görüşlerin sırasıyla “orta düzeyde karşıladı” (8), “fazlasıyla karşıladı” (7), “karşıladı” (5) ve “beklentinin altında kaldı” (2) kategorilerin yer aldığı; alt kategoriler açısından ise 5’er katılımcının “mesleki gelişim”, “programın yoğunluğu” ve “uzaktan eğitim beklentimi düşürdü” alt kategorilerinde yer alacak şekilde görüşler dile getirdikleri görülmektedir.

Fazlasıyla karşıladı kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programında eğitim alan öğrencileri program hakkındaki beklentilerine ilişkin “fazlasıyla karşıladı” kategorisi 2 alt kategoride açıklanmıştır.

Katılımcılar 7’si, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının genel olarak beklentileri karşıladığı, 3 katılımcı beklentilerin üzerinde bir gelişim sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir. “Mesleki gelişim” alt kategorisinde yer alan 4 katılımcı görüşlerini; “*programın eğitim yönetimi teorisindeki kilit kavramları, liderlik, örgütsel davranış ve insan kaynakları yönetimi teorilerini kapsayan teorik bilgileri, katılımcılara geniş bir perspektif kazandırmıştır*”, “*okul yönetimi, eğitim politikası, bütçe yönetimi, personel yönetimi, öğrenci davranışlarına müdahale, program değerlendirme gibi konularda uygulama becerileri edinme fırsatı sunarak mesleki gelişimlerine katkı sağlamıştır*” şeklinde dile getirmişlerdir.

“Bilimsel yönden gelişim” alt kategorisinde yer alan 3 katılımcı ise görüşlerini; “*program bilimsel açıdan gelişime katkı sağladı*”, “*bilimsel çalışma yöntemlerini öğrenmeye katkı sağladı*” şeklinde ifade etmişlerdir. Değerlendirmelerin genelinde, programın katılımcıların eğitim alanındaki bilgi birikimini genişletme, mesleki becerilerini geliştirme ve bilimsel yönden gelişim sağlama konusunda olumlu bir etki yarattığı görülmektedir.

Karşıladı kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programında eğitim alan öğrencileri program hakkındaki beklentilerine ilişkin “karşıladı” kategorisi 3 alt kategoride açıklanmıştır.

Katılımcıların 5’i, programın genel olarak beklentileri karşıladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. “Beklentiye yakın” alt kategorisinde yer alan 2 katılımcı görüşlerini; “*programın içeriği, özellikle uygulama odaklı ödevler ve öğretmenlerin saha deneyimleri paylaşımı ile olumlu olmuştur*” şeklinde ifade ederken, “*uygulama artırılabilir*” alt kategorisinde yer alan iki katılımcı “*program daha fazla uygulama odaklı olması gerekir*” ve “*uygulamaya daha fazla yer verilirse eğitimcilere daha fazla katkı sağlar*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bir katılımcı ise “*program eğitime farklı bakış açısında bakabilmeyi sağlama açısından beklentimi karşıladı*” ifadesi ile programın beklentilerini karşıladığını dile getirmiştir.

Bazı katılımcılar, beklentilerin programdan programa değişebileceğine vurgu yapılarak, öğrencilerin program seçmeden programlardaki dersleri ve ders içeriklerini dikkatli bir şekilde incelemeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Programın eğitim sistemine farklı bir bakış açısı kazandırdığı ve öğrencilerin okullardaki aksaklıkları daha net görmelerine yardımcı olduğu vurgulanmıştır. Katılımcıların beklentilerini karşılamak adına programın içeriği, uygulama olanakları ve eğitim formatları hakkındaki değerlendirmeleri çeşitlilik göstermiştir.

Orta düzey karşıladı kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programında eğitim alan öğrencilerin program hakkındaki beklentilerine ilişkin “orta düzeyde karşıladı” kategorisi 2 alt kategoride açıklanmıştır.

Katılımcıların 8'i, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının beklentilerini orta düzeyde karşıladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. "Programın yoğunluğu" kategorisinde yer alan 4 katılımcı görüşlerini; "okuldaki görevlerimizle birlikte programlardaki derslerin yoğun olması, bizleri yordu, beklentilerimizi tam anlamıyla karşılayamadık", "programın sıkıştırılmış ve yoğun bir formatta olması, eğitim kalitesini düşürdü", "programın uygulama aşamasında, kurum kültürü, yöneticilerin kişilik özellikleri ve mevzuat arasındaki denge yeterince sağlanamadı", "teorik bilgilerin daha eleştirel bir bakış açısıyla işlenmesi ve daha fazla uygulama imkânının sağlanması gerekirdi" şeklinde ifade etmişlerdir.

Program kapsamında yer alan bazı derslerin uzaktan eğitimle verilmesi nedeniyle beklentilerinin düştüğünü ifade eden ve görüşleri "uzaktan eğitim beklentimi düşürdü" alt kategorisinde yer alan 4 katılımcı; "yüz yüze yapılan dersler daha verimli geçerken uzaktan öğretimle işlediğimiz derslerde verimlilik düştü", "uzaktan öğretim, bilgi paylaşımı ve uygulamalar açısından sınırlamalara neden oldu", "ders sayısının fazlalığı nedeniyle bazı dersler uzaktan yapılmak durumunda kaldı, bu dersler beklentimizi karşılamadı" şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Beklentinin altında kaldı kategorisi

Programı içerik açısından değerlendiren 2 katılımcı, programın beklentilerinin altında kaldığı yönünde görüş bildirmişlerdir. "Program içeriği" alt kategorisinde yer alan katılımcı görüşleri şu şekildedir: "Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı, bazı öğrencilerin beklentilerini karşılamada başarısız olmuş, içerik yeterince donanımlı olmamıştır", "derslerin yeterince sistemli olmaması, beklentileri karşılanmasında önemli bir eksiklik olarak kendini göstermiştir. Bu durum, öğrencilerin derslerden sıkılmalarına ve programın genel verimliliğinin düşmesine neden olmuştur." Katılımcılar, programın içeriğinin daha kapsamlı ve sistemli olmasını bekledikleri için beklentilerinin altında bir deneyim yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının beklentilerine tam anlamıyla cevap veremese de mesleki değerlerine katkı sağladığını düşünerek programla ilgili olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Ancak, sistemsiz sorunlar, uzaktan öğretimle işlenen dersler nedeniyle bilgi ve deneyim aktarımında verimlilik sorunlarının yaşanması, programın beklentilere tam olarak yanıt verememesine sebep olmuştur. Programın genelinde beklentilere yakın bir deneyim yaşanmış olsa da yoğunluğun ve sıkıştırılmış formatın katılımcıların değerlendirmelerinde belirleyici olduğu görülmektedir.

Lisansüstü eğitimdeki sorunları ve çözüm önerileri araştıran Kahraman ve Tok'un (2016) çalışmalarında ulaştıkları, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırma beklentisi içinde oldukları ve çoğunlukla bu beklentilerin karşılandığı şeklinde sonuçlar, bu araştırma sonuçlarını desteklediği görülmektedir. Koşar ve diğerleri (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada katılımcılar, lisansüstü eğitim programlarında teori ve uygulama arasındaki bağlantıların yeterince kurulmadığını ve program sonucunda elde edilen kazanımların yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Turgut (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, katılımcılar programda uygulamalı eğitimin ve rehberlik hizmetlerinin eksik olduğunu dile getirmişlerdir.

3.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt amacı olan eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin öneriler, katılımcılara yöneltilen "Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının işlevselliğinin artırılması amacıyla dersler, ders içerikleri ve öğretim sürecine yönelik neler önerirsiniz?" sorusuyla elde edilmiştir. Yapılan içerik analizleri sonrasında verilen cevaplar,

“programa yönelik öneriler”, “YÖK’e yönelik öneriler” ve “MEB’e öneriler” olmak üzere 3 kategoride ve 12 alt kategoride açıklanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Programa yönelik önerilere ilişkin katılımcı görüşleri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Katılımcılar
Programa yönelik öneriler	1. Uygulamaya ağırlık verilmesi	K-1, K-5, K-14, K-15, K-18, K-19, K-20, K-21, K-22
	2. Teori ve pratiğin birleşmesi	K-3, K4, K-5, K-6
	3. Derslerin güncellenmesi	K-5, K-8, K-19, K-22
	4. Derslerin etkileşimli işlenmesi	K-2, K-17, K-22
	5. Online eğitimin zenginleştirilmesi	K-5, K-10, K-12
	6. Derslerin yüz yüze işlenmesi	K-9, K-14, K-16
	7. Geri bildirimlerin artırılması	K-5, K-22
	8. Ders yoğunluğunun azaltılması	K-11, K-16
	9. Ders içerikleri sadeleştirilmesi	K-9
	10. Sistemdeki sorunların çözümüne ağırlık verilmesi	K-13
YÖK’e öneriler	1. Başvuru ölçütleri	K-3, K-18, K-20
MEB’e öneriler	1. Programa önem verilmesi	K-7, K-20

Tablo 6 incelendiğinde, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin bazı katılımcıların birden fazla öneride bulunduğu ve toplamda 37 önerinin 32’sinin “programa yönelik öneriler” kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Alt kategorilerde ise görüşlerin en çok “uygulamaya ağırlık verilmesi” (9), “teori ve pratiğin birleştirilmesi” (4) ve “derslerin güncellenmesi” (4) alt kategorilerinde toplanmıştır.

Programa yönelik öneriler kategorisi

Katılımcılar, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının işlevselliğinin ve etkinliğinin artırılmasına ilişkin 10 alt kategorisinde yer alan görüşlerinde bazıları şu şekildedir: “Programlar teorik ağırlıklı olmaktan ziyade daha çok uygulama odaklı olmalı”, “araştırma temelli derslere daha çok yer verilmeli”, “öğrencilere pratik beceriler kazandırmalı”, “güncel konulara ağırlık verilmeli”, “uzaktan öğretimle işlenen derslerde çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmalı”, “öğrenciler arasında etkileşimi artırmak için farklı öğretim yöntemleri uygulanmalı”, “öğrenci geri bildirimlerinin düzenli olarak alınmalı”, “programdaki dersler ve ders içerikleri sürekli olarak güncellenmeli”, “daha fazla uzman konuşmacı davet edilmeli”, “saha deneyimi kazandırmak amacıyla okul işbirlikleri artırılmalı”, “sahadaki sorunların daha yakından tanınması sağlamak adına farklı üniversiteler ve ülkelerle etkileşim kurulmalı”, “programların içerikleri zenginleştirilmeli”, “tüm dersler yüz yüze işlenmeli”, “programın zaman takvimi öğrencilerin iş yaşamına daha uygun hale getirilmeli”, “ders sayısı ve yoğunluğu azaltılmalıdır”.

YÖK’e öneriler kategorisi

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programına yönelik önerilerden “YÖK’e öneriler” kategorisinde değerlendirilen 3 katılımcı görüşlerini; “eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programına yöneticiler veya yönetici olmayı düşünen adayların ağırlıklı olarak kabul edilmelidir”, “ALES şartı getirilmelidir”, “programın isim değişikliklerine ve açılış kriterlerine YÖK tarafından belirli bir çerçevede getirilmelidir”. Bu kategoride yer alan önerilerin, programın açılma ve başvuru ölçütlerine yönelik olduğu görülmektedir.

MEB'e öneriler kategorisi

Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik önerilerde bulunan 2 katılımcı "programa önem verilmesi" alt kategorisinde yer alan görüşleri; "*program, çalışmadan geçirilemeyecek bir niteliğe sahiptir, bu nedenle Bakanlık tarafından program süresince çalışanların iş yükünü azaltacak düzenlemeler yapılmalıdır*", "*Bakanlık, programa yeterli önem vermemektedir, programın kalitesinin artırabilmesi için somut adımlar atulmalıdır*", "*MEB, eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarına daha fazla önem vermeli ve desteklemelidir*" şeklindedir. Katılımcılar, programın öğretim süresi ve içeriği konusunda genel olarak memnuniyet ifade edilmiş olmakla birlikte, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine katkıda bulunan bu programlara Bakanlığın daha fazla önem vermesi ve bu alanda MEB tarafından yapılacak düzenlemelerle desteklenmesi gerektiğine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Koşar ve diğerleri (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların lisansüstü eğitim programlarına devam ederken görev yapılan kurumlarda yaşanan sorunlar nedeniyle programa devam etmenin güç olduğunu ve eğitim gören öğrencilere bu konuda kolaylık sağlanmasını; derslerde teori ve uygulama arasındaki bağlantıların daha iyi kurulması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Turgut (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, eğitim yönetimi lisansüstü eğitimlere yönelik olarak katılımcılar, programın daha fazla katkı sağlaması için alanla ilgili çalıştayların düzenlenmesi, programa giriş şartlarının geliştirilmesi ve ders içeriklerinin ihtiyaç analizlerine göre düzenlenmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

5. Sonuç ve Öneriler

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programında eğitim gören eğitimcilerin program hakkındaki görüşlerinin nitel araştırma yöntemiyle incelendiği çalışmada, katılımcılarla yapılan bireysel görüşmeler sırasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen görüşleri üzerinde yapılan içerik analizleri sonrasında ulaşılan bulgulardan çıkarılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programını seçme nedenlerine ilişkin katılımcı görüşleri mesleki gelişim, kişisel gelişim ve bilimsel bakış açısı kategorilerinde yer almıştır. Katılımcıların programı genel olarak; mesleki niteliğini artırma, uzman öğretmen olma, tezli yüksek lisans programına geçiş yapma, mesleki körelme hissini gidererek kendini akademik ve mesleki alanda geliştirme, sosyalleşme, monotonluktan kurtulma, bilgilerini canlandırma, farklı insanların deneyimlerinden faydalanma, kariyer yapma, yöneticilik becerilerini geliştirme, yöneticilikte ve yer değiştirmede ek puan elde etme, eğitim yönetimi alanını tanıma, kademe ilerlemesi elde edenleriyle tercih ettikleri görülmüştür.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının amaçlarına ilişkin katılımcı görüşleri, bilimsel çalışma yapma ve eğitim kurumlarına yönetici yetiştirme kategorilerinde yer almıştır. Katılımcıların programların amaçlarını; yüksek lisans düzeyinde eğitim ve araştırma yapmak, bilim olarak eğitim yönetimini tanımak, eğitim yönetimi ders içerikleri hakkında bilgi vermek, eğitimdeki sorunlara çözüm bulabilmek, liderlik becerilerini geliştirmek, okul yönetimlerini güçlendirerek yönetim kalitesinin artırmak, eğitim sistemlerindeki değişimlere uyum sağlamak ve alanda deneyim edinilmesini sağlamak şeklinde ifade ettikleri görülmüştür.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarının eğitim yöneticilerine teorik ve uygulamada sağladığı katkılara ilişkin katılımcı görüşlerinin teorik katkı ve uygulamaya katkı kategorilerinde yer almıştır. Katılımcıların programın eğitim yöneticilerine teorik ve pratik katkılarını: Eğitim yönetimi alanının yöneticilik, liderlik, örgütsel davranış, eğitim politikaları, insan kaynakları yönetimi, öğrenci davranışlarına müdahale etme, program

değerlendirme, kalite güvence sistemi, bütçe yönetimi, iletişim ve organizasyon gibi konularıyla ilgili teorik bilgi ve uygulamalı beceriler kazandırma; alandaki sorunları belirleme, meslektaşlarıyla tartışma ve çözüm yolları üretme; liderlik becerilerini geliştirme; eğitim yönetimi konularında pratik beceriler kazandırma; araştırma yapma ve makale yazma ile ilgili yöntem ve uygulama becerilerini kazanma; eğitim sistemlerinin yapısal ve işlevsel özelliklerini anlama; güncel bilgilerle donanmalarına katkı sağlama; diğer ülkelerdeki eğitim sistemlerini inceleme ve karşılaştırma yapma; bilgi birikimini geliştirme; farklı bakış açılarını tanıma, bireysel farklılıklar ile yasal haklarını öğrenme şeklinde ifade etmişlerdir. Bunun yanında bazı katılımcılar, programların teorik bilgilerin uygulamaya katkı düzeyinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının beklentilerini karşılama düzeyine ilişkin katılımcı görüşleri fazlasıyla karşıladı, karşıladı, orta düzeyde karşıladı ve beklentinin altında kaldı kategorilerinde yer almıştır. Programın, katılımcıların mesleki ve bilimsel yönden gelişim açısından beklentilerini fazlasıyla karşıladığı ve geniş bir perspektiften bakma, bilimsel çalışma yapma açısından beklentilerini karşıladığı görülmüş olmakla birlikte, bazı katılımcıların programdaki derslerin ve içeriğin yoğunluğu, görevli oldukları okuldaki işlerinin yoğunluğu, uygulamaya yeterince yer verilmemesi, bazı derslerin uzaktan yapılması gibi nedenlerle beklentilerinin orta düzeyde karşılandığı veya beklentilerinin altında kaldığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programının işlevselliğinin artırılması amacıyla dersler, ders içerikleri ve öğretim sürecine yönelik katılımcı önerileri programa, YÖK'e ve MEB'e öneriler kategorilerinde yer almıştır. Katılımcı önerilerinin büyük oranda programa yönelik yapıldığı görülmüştür. Uygulamaya ağırlık verilmesi, teori ve pratiğin birleşmesi, araştırma temelli derslere ağırlık verilmesi, derslerin ve içeriklerinin güncellenmesi, derslerin etkileşimli işlenmesi, online eğitimin zenginleştirilmesi, derslerin yüz yüze işlenmesi, geri bildirimlerin artırılması, ders yoğunluğunun azaltılması, ders sayısı ve yoğunluğunun azaltılması, ders içeriklerinin sadeleştirilmesi, sistemdeki sorunların çözümüne ağırlık verilmesi, diğer üniversiteler ve okullarla işbirliğinin artırılması gibi konularda programa yönelik önerilerde bulunulmuştur. YÖK'e yönelik programlara kabulde ALES puanı şartı getirilmesi ve yöneticiler veya yönetici olmayı düşünen adaylara ağırlık verilmesi önerileri sunulmuştur. MEB'in programı daha fazla önemsemesi ve programda eğitim gördükleri süre içinde çalışanların iş yüklerinin azaltılması önerilerinde bulunulmuştur.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur: Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarındaki ders yoğunluğu azaltılmalı, ders içerikleri güncellenmeli, uygulamaya ağırlık verilmeli, derslerin yüz yüze işlenmeli, sistemdeki sorunlara ve çözümlere ağırlık verilmelidir. Eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programlarına öğrenci alımında halen eğitim yöneticisi olarak görev yapanlara kontenjan ayrılmalıdır. Programların içeriği ve yürütülmesinde üniversiteler ile MEB arasında iş birliği artırılmalı ve programdan daha fazla istifade edebilmeleri amacıyla öğrencilere, görevlerinde kolaylıklar sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Alhas, A. (2006). **Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıkları**, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Aslanargun, E. (2003). Postmodernizm ve Bir İnsan Bilimi Olarak Eğitim Yönetimi, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 50, 195-212

- Bağlıbel, M. ve Arslan, M. C. (2014). Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programına İlişkin Mezun Görüşleri: Gaziantep Üniversitesi Örneği. **Gaziantep University Journal of Social Sciences**. 13(4), 1079-1095.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları, **Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi**, 4(2), 177-187.
- Günay, E. (2004). **Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme, Yetiştirme ve Atamaya İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)**, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Gürbüz, B. (2018). Evren Örneklem Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemesi. <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=14> (Erişim Tarihi: 01.06.2023).
- Kahraman, Ü. ve Tok, T. (2016). Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Lisansüstü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşleri, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(1), 147-164.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, 2, 94-114.
- Koşar, D., Er, E. ve Kılınç, A. (2020). Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenim Görme Nedenleri: Nitel Bir Araştırma, **E-Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (MAKÜ)**, (53). s.370-392
- Kilmen, S. (2007). Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavının ve Lisans Diploma Notunun Yüksek Lisans Başarısı Yordama Gücü, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7(2), 176-189.
- MEB *Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü*, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/30113919_2023_YILI_OYRET_MENLYK_KARYYER_BASAMAKLARINDA_YLERLEMENYE_YLYYKYN_BYL_GYLENDYRME.pdf 26.03.2024 tarihinde 08.57 de sitesinden alınmıştır.
- Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl’de apaçıklık (Evidenz) problemi, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi** 45(1) 27-55.
- Sönmez, V. (1994). **Eğitim Felsefesi** (3. baskı). Pegem Yayıncılık.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21(2),419-426.
- Tavşancıl, E. ve Aslan E. A. (2001). **Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri**, Epsilon Yayınları.
- Tekindal, M. ve Uğuz, A. Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme, **Ufkun Ötesi Bilim Dergisi**, 20(1), 153-182.
- Turgut, O. V. (2022). **Eğitim Yönetimi Alanında Lisansüstü Eğitim Alan Mezunların Eğitim Yönetimi Programına İlişkin Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale: Pamukkale Üniversitesi EBE.
- Yağız, A. ve Bozkurt, A. T. (2022). Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Eğitim Yönetimi Alanında Tezsiz Yüksek Lisans Yapma Nedenlerinin İncelenmesi, **ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities**, 6, 260-276.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık.
- Yoğun, M. S. (2020). **Sürekli Mesleki Gelişim Programında Akran Koçluğu Yoluyla Ders Gözleminin Analizi: Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Alguları, Etkililik ve Geri Bildirim** Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi EBE.